

KIRJALLISUUSARVOSTELUJA

*Varpu Lindstrom-Best - Charles M. Sutyla (toim.)
Terveisiä Ruusa-tadilta: Kanadan suomalaisten
ensimmäinen sukupolvi. Kansaneläman kuvauksia
24. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Tampere
1984. 160 s. + 152 mustavalkoista kuvaa.*

Juuri FINN FORUM '84 -konferenssin juttuna ilmestyi Kanadan ensimmäisten suomalaissirtolaisten elämästä kertova kuvateos. Harvoin on samoihin kansiin pystytty yhdistämään kaunokirjallisuutta, joka samalla toimii historiallisena dokumentaatiiona, sekä silmää hiveleviä valokuvia, jotka samalla ovat todenmukaisia ajankuvauksia. Varpu Lindstrom-Best ja Charles M. Sutyla ovat onnistuneet toimittamaan sekä siirtolaisuus- että kulttuurihistoriasta kiinnostuneille tällaisen dokumentin, kirjan Terveisiä Ruusa-tadilta.

Varpu Lindström-Best muutti lapsuudessaan Suomesta Kanadaan ja opettaa parhaillaan Torontossa Yorkin yliopistossa Pohjois-Amerikan sosiaalishistoriaa. Hänen oma taustansa ja opetus- ja tutkimusalaansa ovat luoneet oivalaisen pohjan kanadansuomalaisen siirtolaisuuden ymmärtämiselle ja sen historiaan liittyvän aineiston keruulle. Charles M. Sutyla puolestaan on kansantieteilijänä perehtynyt mm. Kanadan suomalaisyhteisöihin ja toimii paraikaa Saskatchewanin maakunnan kulttuuri-työnjohtajana.

Kirjan muistelmista ja valokuvista ensimmäiset ovat peräisin 1890-luvulta ja viimeiset 1930-luvulta. Suomalaiset ovat asettuneet Kanadassa laajalle alueelle valtameren rannalta toiselle. Kirjan tekijöillä on ollut valtava urakka niiden arkistojen ja yksityishenkilöiden kokoelmien lapikäymisessä, joissa on, tai saattaisi olla, kanadansuomalaisuuteen liittyvää aineistoa. Tekijät ovat joutuneet toimimaan salapoliisin menetelmin jäljittäessään valokuvia tietämättä tarkkaan mitä etsivät. Yksi lähde on johtanut heidät toiselle lahteelle ja niin on aineisto vuosien mittaan karttunut, kuten tekijät esipuheessaan mainitsevat. Kanadalaisten arkistojen lisäksi ovat teoksen teksti- ja kuvälähteinä olleet Suomessa mm. museovierailun kokoelmat, Siirtolaisuusinstituutti sekä Sakari Palsin valokuvakokoelma. Osa tekstiaineistosta perustuu haastatteluihin. Kirjan kakikirjoituksen on suomentanut Olli Alho. Itse tekstissä ja kuvien selityksenä on kanadansuomalaisia "fingelskan" sanoja. Naista on kirjan lopulla Pertti Virtarannan tarkistama yhteisluettelo.

Teos jakautuu 14 lukuun, joissa kuvataan siirtolaiselämää eri puolilta. Jokaisen luvun alussa tekijät kertovat ne historialliset puitteet, ajalliset ja paikalliset, joihin luvun teksti- ja kuvamateriaali sijoittuvat. Alkuvuussa kuvataan siirtolaisten matkaan lähtöä. Suomalaisia houkuteltiin Kanadaan paitsi Suomesta myös Yhdysvaltojen puolelta, jonne heitä oli asettunut jo muutamaa vuosikymmentä aikaisemmin. Tekijät kuvaavat lähtötunnelmia lampimasti eivätkä omien sanojensa mukaan pyri muuttamaan sitä viestiiä, jonka siirtolaiset halusivat välittää valokuvillaan, eivätkä paneemaan sanoja siirtolaisten suuhun. He toivoivat, että Ruusa-tadin terveiset tavoittavat lukijan autenttisessa muodossa. - Seuraavat kirjan luvut kertovat siirtolaisten työstä. Monet suomalaiset, alunperin itsekkin maaseudulta kotoisin olevina, asettuivat preerian uudisraivaajiksi Manitobaan, Saskatchewaniin ja Albertaan. Elämä oli pitkälti samanlaista kuin Suomessa: aamusta iltaan ahertettiin koko perheen voimalla maan kimpussa jokapäiväisen leivän hankkimiseksi. Arkielämä ei paljon Suomeen jaaneiden sisarusten elämästä poikennut, vaikka kotina oli alkuun turpeista tehty maja ja pesässä paloi puiden sijasta preerialta kerättyä puhvelin lantaa. Vielä sankemmin jokuin suomalaiset asettuivat viljelemään maata Ontarioon ja Brittiläiseen Kolumbiaan. Varsinkin Ontarion maisemat ja saa-olivat suomalaisille tutunomaisia, ja syväälle suurin metsien nousi monta suomalaista uudistilaa. Oli tavallista otattaa valokuva vastavalmistuneesta mokista asukkaaneen. Moni naista arvokkaista saavutuksista on nyt nähtävänamme kirjassa.

Kultaa vuolemaanhan monet nuoret miehet Suomesta lähtivät. Muutama onnekas loysikin kultaa mm. Yukonin ja Timmins-Porcupinin kultaluoteilta, uurinen tevisi ja yhä uusia suomalaisia tuli kaivostyöhön. Sitä työtä oli tosin eniten tarjollakin tuohon aikaan. Tämä maan alla työskenteleminen oli kaivostyöhön tottumattomalle suomalaiselle ehkä henkisesti vaikeinta kestä ja fyysisesti vaarallista. Kaivossortumia, tulipaloja ja muita onnettomuuksia sattui tuhka tiheään, eivätkä niillä suomalaisetkaan välttyneet. Toisista kuvista henki myös se yksinäisyys ja synkkyys, joka aika-ajoin valtasi työmiesten mielet kaivosalueiden poortitaloissa (boarding house) ja metsäkampilla (camp). Lokarinen elämä metsissä ja kalastajien pyynti vesillä oli ehkä kuitenkin helpompaa kuin kaivoksissa työskentely oliin lähellä luontoa ja jo

Suomesta tutun työn teossa. Vähän väliä kirja herättää lukijan ja tutkijan uteliaisuuden: mitä muuta mukaan otetun sitaatin lisäksi julkaisematon käsikirjoitus kertoo Pennasen ja Mattsonin kultalöydöstä, mitä muuta siteratut kirjeet kertovat, miksi jokin tietty valokuva on otettu?

Siirtolaisnaisten osuutta Kanadaa rakennettaessa ei tässä teoksessa ole unohtettu. Jonkin verran naisia työskenteli ruuan laittajina ja asunnon ja vaatteiden huoltajina kaivosalueilla ja metsäkämpeillä, mutta runsaimmin naisia oli kaupungeissa palvelijoina. Valokuvaan mentiin vaikka keskellä metsää moitteettoman valkoisessa esiliinassa. Moitteettomuus ei ollut vain vieraskoreutta, työssäänkin suomalaisnaiset olivat osoittautuneet siisteiksi, ahkeriksi ja luotettaviksi. He olivat kysytyä palvelusväkeä, ja tyytyväisyys ja itseluottamus paistaa kuvissa monen palvelustytön kasvoilta.

Omat lukunsa kirjassa muodostaa eri työmaiden lisäksi siirtolaisten vapaa-ajan järjestö- ja sivistystoiminta. Samoin kuin Yhdysvaltojen puolella muutamia vuosia aiemmin, perustettiin myös Kanadaan sekä vasemmistolaisia että oikeistolaisia poliittisia seuroja, raittiusseuroja harrastuspiireineen ja seurakuntia. Kuten tunnettua on erilaisten seurojen johtokunnista ja taloista, haaleista, säilynyt järjestöjen arkistoissa runsaasti kuva-aineistoa, ja tässäkin kirjassa niiden kuvia on monipuolinen valikoima. Edustava kokonaisuus on esimerkiksi sivu, jolla on Sointulassa v. 1904 otettu valokuva Kalevan kansan johtokunnasta. Kuvan alla on Sointulan ihanneyhdyskunnan perustajan Matti Kurikan runo Voi Malkosaari (Malcolm Island). Kirjan toimittajat luovat lyhyen yleiskatsauksen kanadansuomalaisiin lehtiin, samoin kerrotaan lyhyesti suomalaiskirkkojen vaiheista. Ainutlaatuisia ovat kuvat Uuden Suomen (New Finland) kirkosta, joka sahattiin keskelta poikki ja kuljetettiin puolikas kerrallaan 8 km etelämmäksi.

Teoksen lahteet on huolellisesti mainittu: kirjan lopussa on tarkka luettelo valokuvälähteistä ja sitaattien lähteet on ilmoitettu kunkin sitaatin jälkeen. Lukija jaa kaipaamaan ainoastaan tarkem-

paa lähdeviittausta niihin sitaatteihin, joiden kohdalla on vain nimi ja maininta "haastattelu" ja vuosiluku. Kirjan suomen kielessä tuntuu paikka paikoin englanninkielisen käsikirjoituksen vaikutus valittuihin rakenteisiin: on vaikea sanoa, onko tämän tyylin valinta ollut kääntäjän alitajuinen taivote.

Terveisiä Ruusa-tädiltä on ennen kaikkea kuva-teos. Tässä jos missä kuva puhuu puolestaan. Historiallinen aikakausdokumentti on tavallisesti valmis yhteenveto yksittäisistä tapahtumista; tässä teoksessa lukijan mielikuvitusta kiihottavana tehtävänä on edeta yksittäisestä kuvasta yleiseen. Kirjan sivuilta heijastuvat yksittäisten siirtolaisten ilot ja surut. Niiden summana on edustava läpileikkaus Kanadan suomalaisten ensimmäisistä vaiheista. On hyvin arvokasta, että nämä ainutlaatuiset kuvat ovat paaseet julkisuuteen arkistojen ja pöytälaatikkojen pimennöistä. Kirjan ulkoasu on houkutteleva. Kannessa on kuva Ruusa-tädistä kahden mahtavan pöydälle nostetun kaalinpään takana. Kuva - kuten ehkä koko teoskin - haluavat kertoa "halusta säilyttää yhteys kotimaahan ja toiveesta että omaiset muistaisivat kaukana Kanadassa asuvia sukulaisiaan - ja koti-ikävästä.

Taman vuoksi myös Ruusa-tati kantoi kaalinsa valokuvausateljeehen todistamaan kotiväelle Suomessa, että Kanadassa löytyi monenlaista kultaa vuoltavaksi.

Toiset etsivät sita kaivoksista, jotkut muut Kanadan metsistä. Ruusa-tädillä sita kasvoi omissa kasvimaassa." (s. 143)

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura on sisällyttänyt Terveisiä Ruusa-tädiltä sarjaansa Kansanelämän kuvauksia. Teos on ensimmäinen siirtolaiselämää kuvaava teos tassa sarjassa. Toivoa sopiikin, että tämän uraa uurtavan teoksen jälkeen samassa sarjassa voitaisiin julkaista kuvauksia suomalaissiirtolaisten elämäntilanteista muissakin maissa.

Kirjaa Terveisiä Ruusa-tädiltä on saatavana Siirtolaisuusinstituutista hintaan 90 mk.

Hannele Jonsson-Korhola

Scandinavian-Canadian Studies. Études Scandinaves au Canada. Association for the Advancement of Scandinavian Studies in Canada. A selection from the papers presented at the first annual meeting held at Ottawa 1982. Editor Edward W. Laine. Ottawa 1983.

Pohjoismaalaisella on taysi syy toivottaa tervetulleiksi sellaiset ulkomailla virinneet hankkeet, jotka tahtavat Pohjoismaita koskevan tutkimuksen tukemiseen ja tietojen julkistamiseen. Juuri tällaisia tavoitteita on Kanadassa v. 1982 perustetulla yhdistyksellä, jonka nimi on The Association for the Advancement of Scandinavian Studies in Canada (AASSC). Se perustettiin yhdyssiteeksi henkilöille, lähinnä kanadalaisille tutkijoille, joiden tutkimusintressinä on tavalla tai toisella Skandinaavia tai skandinaavit. V. 1983 yhdistyksellä oli jo noin 200 jäsentä. Sen toimintaan kuuluu konferenssien järjestäminen, julkaisu toiminta sekä apurahojen myöntäminen alan tutkimukseen. Ensimmäisenä laajana AASSC:n julkaisuna ilmestyi v. 1983 artikkelikokoelma *Scandinavian Studies in Canada*, johon on koottu yhdistyksen ensimmäisen konferenssin esitelmiä. Julkaisun on toimittanut kanadansuomalainen historiantutkija Edward W. Laine, AASSC:n julkaisu toimikunnan puheenjohtaja.

Scandinavian Studies in Canada on kooste 16 suppeahkosta, hyvin erilaisesta artikkelista. Kokoelma ei ole temaattisesti yhtenäinen eikä siihen ole pyrittykään. Ainoana artikkelista väljasti yhteensitovana lankana on se, että ne kaikki käsittelevät Skandinaavia tai skandinaaveja, kukin omasta näkökulmastaan.

Aiheiden moninaisuus on jo sinänsä ilmaus siitä, että kanadalaisien Skandinaavia-tutkijoiden mielenkiinto haarautuu monelle alalle - saagaroudesta moderneihin dekkareihin, siirtolaihistoriasta kiinalais-pohjoismaiseen asekauppaan, Islannin luonnonmaantieteellisistä olosuhteista Norjan pääministerien taustojen tutkimiseen. Artikkelit edustavat useita eri tieteitä: historiaa, kielitiedettä, perinteentutkimusta, kirjallisuustiedettä, maantiedettä ja sosiologiaa. Useimmat kirjoittajista ovat kanadalaisia tutkijoita ja osa heistä on skandinaavista syntyperää.

Siirtolaistudkijan kannalta kiintoisimpia ovat julkaisun neljä ensimmäistä artikkelia, joiden kohde liittyy siirtolaisuuteen tai siirtolaiselämään. Kanadansuomalainen Mauri Jalava kirjoittaa skandinaavien - suomalaiset mukaan lukien - siirtolaisuudesta Kanadaan aikana 1867-1897 Dominion poliittinen johto samoin kuin liikemiespiirit suhtautuivat tuolloin mita myönteisimmin skandinaavisiin siirtolaisiin - ajalle tyypillisen, eräänlaisen sosiaalidarwinistisen näkemyksen mukaan pohjoisia' rotuja pidettiin lähinnä parhaina anglosaksien jälkeen. Tulokkaiden lukumäärä pysyi alkuvaiheessa kuitenkin hyvin vähäisenä. Nykyään Kanadassa on noin 450 000 skandinaavista alkuperää

olevaa asukasta. Kanadan ruotsalaisen, norjalaisen ja tanskalaisen siirtolaislehdistön historiaa on toistaiseksi tutkittu hyvin vähän. Jørgen Dahlie tuo tälle alueelle kohdevalaistusta *Canada Scandinaven* -lehteä koskevalla artikkelillaan. Kyseinen sanomalehti alkoi ilmestyä lansirannikolla v. 1911, ja se pyrki palvelemaan niin ruotsalaisia kuin norjalaisia ja tanskalaisiakin siirtolaisia. Sen kirjoittelusta kuvastui pyrkimys korostaa pohjoismaisen kulttuuriperinnön arvoa ja ylläpitää uskoa koulutuksen tärkeyteen.

Christopher S. Hale tarkastelee Axel Sandemosen v. 1928 ilmestynyttä Kanadan preerialle sijoitettavaa romaania *Ross Dane*, joka kuvaa tanskalaisen siirtolaisyhdyskunnan elämää. Sandemose, joka on julkaissut kolme siirtolaisaiheista romaania, oli itse nuoruudessaan kahteen otteeseen Kanadassa. Sosiologi David Martin puolestaan on tutkinut, miten perinteiset suomalaiset työkalut ja työtavat ovat pitäneet pintansa keskisen Kanadan suomalaisyhdyskunnissa.

Artikkelikokoelma sisältää muutamia Skandinaavian muinaisuutta ja saagoja käsitteleviä esitelmiä. Näissä tulee esille se seikka, miten Euroopan pohjoinen kolkka ei ollut eristettyä perferiaa, vaan varhaispohjoismaiseen kulttuuriin sulautui vaikutteita kreikkalaisroomalaisesta ja kristillisestä kulttuuriperinteestä. Esimerkiksi William Sayers osoittaa mm. sanasto- ja nimistövertailujen avulla yhtymäkohtia skandinaavisen mytologian ja Britannian kelttiläisen taruston, Rooman taruhistorian, intialaisten Veda-hymnien ja iranilaisen Avestan välillä. Aivan toisella tasolla ilmenneitä Skandinaavian kansainvälisiä yhteyksiä käsittelee Kiinan historian tutkijan Anthony B. Chanin artikkeli, jonka aiheena on norjalaisien ja tanskalaisien asekauppioiden toiminta Kiinassa ns. sotalordien, keskenään taistelevien sotapäälliköiden aikakaudella (1916-1928). Sekasortoinen Kiina oli tuolloin otollinen kohde lansimaisille asetoimittajille. Pohjoismaisten kauppioiden osuus koko asekaupasta oli varsin vaatimaton.

Scandinavian Studies in Canada esittelee myös eräitä skandinaavisia kirjailijoita: klassikot Ibsen ja Strindberg ja hiljattain edesmenneet tanskalaiset runoilijat Tove Ditlevsen, Frank Jaeger ja Ole Sarvig.

Suomalaista lukijaa saattaa jaada askarruttamaan kysymys, miksi kokoelmaan ei - siirtolais-tutkimuksellisia artikkeleita lukuunottamatta - sisälly yhtään artikkelia, joka käsittelee Suomea, sen historiaa, kirjallisuutta tai nykypoliittikkaa. Ehkä alan tutkimusta on Kanadassa sentään jonkin verran tekeillä?

Scandinavian Studies in Canada on joka tapauksessa runsassisältöinen julkaisu. On erittäin toivottavaa, että AASSC tulevaisuudessa samalla tavoin avaa kanavia pohjoismaihin kohdistuvalle tutkimukselle.

Arja Pili